

Porteføljestyret for demokrati, styring og fornyelse

Referat	Møte 2/20
Dato	10. juni 2020, kl. 10:00 – 14:00
Sted	Virtuelt

Til stede: Eli Skogerbø (leder)
Moa Bjørnson
Dag Arne Christensen
Gunnar O. Hæreid
Jørn Rangnes
Lise Hellebø Rykkja
Anne Cathrin Østebø
Matz Dahlberg
Eva Falleth
Mark Rhinard

Forfall: Olav Lysne

Observatører: May-Kristin Ensrud, Justis- og beredskapsdepartementet
Ina K. Ruud, Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Roar Snedkerud, Finansdepartementet

Til stede fra Forskningsrådet:

Vidar Sørhus, Berit Berg Tjørhom, Anne Winsnes Rødland, Janike Harsheim, Marte-
Eline Stryken og Helge Rynning. Johannes W. Løvhaug og Eivind Hovden på sak 20/20.
Jesper W. Simonsen på sak 17/20 og 18/20.

Sak PSDEMOKRAT 14/20 Godkjenning av saklisten

Vedtak: Saklisten godkjennes.

Sak PSDEMOKRAT 15/20 Referat fra styremøte 1/20, 7. februar 2020

Vedtak: Referatet tas til etterretning.

Sak PSDEMOKRAT 16/20 Observatører i porteføljestyrene

I Forskningsrådets tidligere programstyrer hadde noen av styrene observatører fra departementer, mens andre ikke hadde observatører. Ved overgangen til porteføljestyrer ble det gjennom diskusjon med Kunnskapsdepartementet (KD) og øvrige departementer enighet om at departementene gis anledning til å oppnevne observatører til porteføljestyrene når departementet er "direkte bruker av resultatene av forskningen eller er en betydelig finansiør". I forbindelse med oppnevningen har KD utarbeidet retningslinjer for observatørene. På bakgrunn av spørsmål som har kommet, har Forskningsrådet funnet det nødvendig å presisere disse retningslinjene på noen punkter i form av noen enkle "kjøreregler". KD vil vurdere erfaringene med ordningen med observatører etter ett år, det vil si første halvår 2021.

På møtet informerte administrasjonen om retningslinjene og kjørereglene for observatører. Det ble også informert om dette porteføljestyrets observatører og varerepresentanter. Observatørene fra departementene er en viktig ressurs for porteføljestyrene og for Forskningsrådets administrasjon. Et annet viktig formål med å ha observatører, er at departementene skal ha innsikt i og være trygge på at porteføljestyrene forvalter midlene på en god måte. Samtidig er det viktig å ivareta et skille mellom styringsdialogen mellom departementene og Forskningsrådet på den ene siden og departementenes observatørrolle på den annen, samt det formelle skillet mellom porteføljestyrenes medlemmer og observatørene. Med bakgrunn i disse momentene ønsker Forskningsrådet, i tillegg til det som er uttrykt i KDs retningslinjer, å praktisere følgende "kjøreregler" for observatørene i porteføljestyrene:

1. Observatørene gis tilgang til alle saksdokumenter på lik linje med øvrige porteføljestyremedlemmer, inkludert dokumenter knyttet til søknadsbehandling og investeringer. Dokumentene gjøres tilgjengelig for observatørene på samme måte som for ordinære styremedlemmer.
2. Ved utarbeidelse av porteføljeplaner kan observatørene komme med faktaopplysninger knyttet til forventede fremtidige kunnskapsbehov, opplysninger om mulige endringer i regjeringens politikk og annet kunnskapsgrunnlag som vil kunne påvirke kunnskapsbehovene og utformingen av porteføljeplanen.
3. Observatørene bør vise stor tilbakeholdenhet i diskusjoner om og behandling av investeringsplaner.
4. Observatørene skal ikke påvirke investeringsbeslutninger, jf KDs retningslinjer.
5. Observatører bør under møtene sitte sammen med Forskningsrådets administrasjon. Dette vil medvirke til å tydeliggjøre hvilke møtedeltakere som deltar i beslutninger og hvilke som ikke gjør det.
6. Observatørenes kostnader ved møtedeltakelse dekkes av departementene, inkludert ved møter med overnatting.

Vedtak: Porteføljestyret tar KDs retningslinjer og Forskningsrådets kjøreregler til etterretning.

Sak PSDEMOKRAT 17/20 Strategi og porteføljeplan

Saken ble tatt etter sak 20.

Våren 2020 ble det utarbeidet ny strategi for Forskningsrådet. Porteføljestyret har spilt inn kommentarer til forslaget til strategi, som nå er vedtatt av Styret og lansert. Divisjonsdirektør Jesper W. Simonsen presenterte den nye strategien for Forskningsrådet, og viste hvordan innspill fra dette porteføljestyret var blitt ivaretatt i den endelige versjonen.

Styret takket for presentasjonen og understreket at de var glade for at porteføljestyrets innspill i så stor grad var blitt tatt hensyn til.

Våren 2020 har også porteføljestyrene utarbeidet en første versjon av porteføljeplaner for de ulike porteføljene i Forskningsrådet. Disse ble lagt fram for endelig vedtak og godkjenning i Forskningsrådets styre 11. juni 2020, dagen etter dette porteføljestyremøtet. På møtet orienterte administrasjonen om prosessen og arbeidet med porteføljeplanen. Det er planlagt at porteføljeplanene skal revideres innen juni 2022. Når den revideres, vil man kunne frigjøre seg mer fra de gamle programplanene enn i denne omgang. Denne første versjonen var mer en sammenskriving av tidligere planer og føringer.

Styret takket for informasjonen og var fornøyde med første versjon av porteføljeplanen.

Vedtak: Ingen vedtak i saken.

Sak PSDEMOKRAT 18/20 Investeringsplan

Administrasjonen innledet med å redegjøre for investeringsplanen som styringsdokument. På grunnlag av porteføljeplanen og porteføljeanalysen skal det utarbeides en treårig investeringsplan (tiltaks- og utlysingsplan) for hver portefølje. Investeringsplanen skal gi oversikt over de samlede tiltak som planlegges med bruk av egne midler. Porteføljestyret skal godkjenne investeringsplanen, mens det er administrasjons oppgave å implementere den ved å iverksette utlysninger og andre tiltak basert på planen. Investeringsplanen rulleres årlig, derfor er det alltid det første året som detaljeres mest. Alle investeringsplanene legges samlet fram for Forskningsrådets styre i forbindelse med budsjettprosessen på høsten, i år skjer dette 29. oktober. På dette møtet ønsket derfor administrasjonen innspill til investeringsplanen, for å kunne utarbeide et utkast som behandles på neste møte i september.

Hovedpunkter fra diskusjonen i porteføljestyret:

- Investeringsplanen må reflektere våre ressurser.
- Innovasjon og fornyelse i offentlig sektor, tiltak som forutsetter nært samarbeid mellom forskere og brukere/praktikere og tiltak som bidrar til spredning og standardisering av resultater. I tillegg bør en vektlegge tiltak med internasjonalt samarbeid.
- For de tematiske områdene bør det prioriteres tiltak som bygger tverrfaglig kompetanse i bredt i tillegg til tiltak som involverer brukere.
- Forskningsinnsatsen bør i større grad involvere humaniora.
- Viktig med tiltak for å distribuere forskningsresultater.
- Behov for en arbeidsdeling mellom nasjonal og internasjonal innsats. Europeiske og andre overnasjonale utlysninger og partnerskap er viktige for å ta del i nettverk og kompetanse utover det nasjonale.
- Balanse mellom tiltak for å bygge eksellense og å ivareta miljøer som er under utvikling.
- Vurdere tverrgående tiltak om emner knyttet opp mot styrende dokumenter.
- Tiltak for å få fram gode prosjekter og ideer.
- Se våre tiltak i forhold til ulike aktuelle missions.
- Se våre tiltak i lys av andre porteføljestyrers investeringer.

Vedtak: Administrasjonen tar porteføljestyrets innspill og kommentarer med i det videre arbeidet med investeringsplanen.

Sak PSDEMOKRAT 19/20 Midtveisevaluering sentre SKATT

Administrasjonen, ved Helge Rynning, orienterte om midtveiseevalueringen av de to sentrene finansiert av SKATT. SKATT har siden høsten 2012 finansiert to sentre for offentlig økonomi, Norwegian Center for Taxation (NoCeT) ved Norges handelshøyskole og Oslo Fiscal Studies (OFS) ved Universitetet i Oslo. Sentrene ble i første omgang opprettet for en periode på 5 år, med mulighet for forlengelse i ytterligere 5 år etter en midtveiseevaluering.

Midtveiseevalueringen ble gjennomført av et internasjonalt evalueringspanel og avsluttet i mars 2016. På grunnlag av midtveiseevalueringen og påfølgende kommunikasjon med Finansdepartementet lyste Forskningsrådet ut midler til videreføring av sentrene, og de startet sin andre periode i 2017. Den er satt til 3 år med mulighet for 2 års forlengelse avhengig av god framdrift. Planen var opprinnelig at programstyret for SKATT skulle foreta vurderingen av framdriften i sentrene i fase 2. Siden porteføljestyret har tatt over for programstyret, har et utvalg med deltakere fra det tidligere programstyret for SKATT bistått administrasjonen i vurderingen av framdriften. De har i praksis gjennomført en ny midtveiseevaluering etter mønster av midtveiseevalueringen i fase 1. Rapporten er oversendt Finansdepartementet for behandling.

Anbefalingene fra utvalget ble lagt fram for porteføljestyret, og begge sentrene kommer veldig godt ut. Forskningsrådet anbefaler derfor at sentrene videreføres gitt at Finansdepartementet opprettholder sin finansiering.

Porteføljestyret takket for presentasjonen.

Vedtak: *Porteføljestyret takker utvalget for godt arbeid og tar evalueringsrapporten til etterretning. Porteføljestyret vedtar at begge sentrene videreføres i den avsluttende to-årsperioden, forutsatt at Finansdepartementet viderefører sin tildeling av midler til budsjettformålet. Sentrene skal avgj ordinære framdriftsrapporter for 2020 og 2021, samt sluttrapport.*

Sak PSDEMOKRAT 20/20 Orienteringer fra administrasjonen

Saken ble tatt før sak 17.

Det var tre orienterings saker: Om opptrappingsplanen for humanistisk forskning, om partnerskap i Horisont Europa, og om situasjonen med covid-19.

Opptrappingsplan for humanistisk forskning:

Johannes W. Løvhaug, avdelingsdirektør for universitets- og høyskolepolitikk, orienterte om opptrappingsplanen for humanistisk forskning. Samfunnsutfordringene vi står overfor, er komplekse, og det trengs kunnskap fra alle fagområder. Kulturperspektiver og andre bidrag fra humaniora er lite tilstede i forskningen om samfunnsutfordringer. Planen for å øke andelen til humaniora, handler derfor ikke om ekstra støtte til humanistene, men om at samfunnet trenger bidrag fra humanistene til utfordringsdrevet forskning.

Forskningsrådets hovedstyre vedtok opptrappingsplanen i juni 2018. Det overordnede målet er at andelen humanistisk forskning skal gå fra tre til fem prosent av Forskningsrådets samlede bevilgninger, og at økningen skal skje innenfor de tematiske innsatsområdene.

Virkemidler:

- Opptrappingsplanen omfatter alle porteføljer og de aller fleste tematiske budsjettformål – gruppert.
- Porteføljeplaner og utlysninger må etterspørre og se relevansen av humanistisk kunnskap på sine felt.

- Mobilisering av miljøene: Uten gode og relevante søknader fra miljøene når vi ikke målene.
- Optimaliseringsmidler for humaniora i tematiske satsinger:
 - Fom. 2019: Nye KD-midler til «optimalisering», dvs. finansiering av gode prosjekter med solid innslag av humaniora som ikke når helt opp i «ordinær» konkurranse i programmene
 - Åtte ekstra prosjekter (85 mill. kr) fra seks ulike programmer fikk dermed bevilgning
 - Også i 2020 vil det være en «optimaliseringspott» for humaniora.

Resultater så langt viser en viss økning i søknader fra humanister til tematiske utlysninger i 2019.

Styreleder takket for presentasjonen og presiserte at dette var nyttig informasjon som var bra å ha med seg inn i diskusjonen rundt investeringsplan.

Partnerskap i Horisont Europa

Eivind Hovden, avdelingsdirektør for internasjonalisering, orienterte om europeiske partnerskap i Horisont Europa. Partnerskap i EUs rammeprogram er avtalte samarbeid der midler fra rammeprogrammet brukes sammen med innsats fra medlemslandene og/eller fra næringslivet.

Deltakelse i partnerskap skjer på to nivåer. Det skjer enten på partnerskapsnivå, hvor formålet er å finansiere forskning og innovasjon. Her finnes igjen to hovedtyper: partnerskap mellom EU og medlems-/assosierte land og partnerskap mellom EU og næringsliv. Norge er veldig aktiv både som land og gjennom norsk næringsliv. Når Norge deltar som land, er det ofte Forskningsrådet som er aktør. Deltakelse i partnerskap kan også skje på prosjektnivå. Da er formålet å bedrive forskning og innovasjon.

For tiden er vi i en prosess hvor vi skal bestemme hvilke partnerskap av den typen som er mellom EU og medlems-/assosierte land, som Norge skal delta i. Forskningsrådet gir departementene råd i prosessen. Det er per i dag 49 foreslåtte partnerskap av denne typen for Horisont Europa, men nummer 50 er under oppseiling. Det har fått navnet European partnership on (pandemic) preparedness and societal resilience. Det skal trekke lærdom av Covid-19 som forberedelse til andre pandemier, men også til andre typer kriser, og det vil derfor være svært relevant for samfunnsikkerhetsatsingen og dette porteføljestyret.

Styreleder takket for interessant presentasjon.

Covid-19

Administrasjonen orienterte om situasjonen rundt Covid-19 i Forskningsrådet. Det er satt i gang ulike tiltak for å opprettholde mest mulig aktivitet, få ut midler og gjøre det lettere å gjennomføre for prosjekter. Blant annet er det bevilget midler til flere av prosjektene fra 2019-utlysningene som opprinnelig var på reservelistene. For å kunne starte forskning raskt på situasjonen, ble det satt i gang hasteutlysninger, hvor også denne porteføljen har deltatt. I den ordinære utlysningen for forskerprosjekter justerte vi dessuten utlysningen for å treffe problemstillinger knyttet til Covid-19, i tillegg til at vi utvidet rammen for hvor mye midler det kan søkes om.

Vedtak: Ingen vedtak i saken.

Sak PSDEMOKRAT 21/20 Eventuelt

Vedtak: Ingen vedtakssaker under eventuelt.

Sak PSDEMOKRAT 22/20 Godkjenning av vedtaksprotokoll

Porteføljestyret godkjente vedtaksprotokollen ved møtets slutt.

Vedtak: *Protokollen godkjennes.*